

Askeonsdagsgudstjeneste

Anne Birgitte Reiter

Både i Dalum Klosterkirke i Odense i rammerne af foreningen Center for Kristen Spiritualitet ¹ og ved morgensangen, som finder sted hver onsdag kl 9.00 i Maribo Domkirke, har jeg de seneste år været med til at planlægge og fejre askeonsdagsgudstjeneste. Gudstjenesten markerer indledningen til fasten og indeholder et gammelt bodsritual, hvor menigheden ved en gudstjeneste får tegnet askekors i panden.² Begge steder har vi, der har forberedt tjenesterne, tænkt, at der snarere var tale om andagter end om gudstjenester. Dette er muligvis en falsk skelnen, hvis man følger Modéus' definition af gudstjeneste som værende "når mennesker samles i relation og bøn" (Modéus 2007, 159). Askeonsdag er en Fælles for de to udgaver af askeonsdagsgudstjeneste er, at liturgien har været ganske uafhængig af højmessens liturgi.

Askeonsdag – en gammel men ny-aktuel tradition

Martin Luthers opgør med den romersk-katolske kirkes forståelse af gerningsretfærdighed betød også et opgør med fasten og dermed også askeonsdagsritualet. Luther var imod strenge fasteregler og tanken om, at det skulle være Guds vilje, at man fulgte menneskeskabte regler.³ Modstanden imod fasten med dens iboende fare for hykleri og falsk fromhed har holdt ved op til vor tid.

Den oprindelige tanke med fastelavn var, at man fyldte 'tanken' op, så man kunne holde ud igennem fastetidens afholdenhed. Vildskaben blev raset ud, inden afholdenheden satte ind. Og indledningen til fasten blev markeret med askeonsdag. I vor tid er fastelavn ofte en lidt blodfattig børnefest, som de færreste voksne forbinder noget særlig festligt med. Til gengæld er der stadig flere, som er begyndt at faste og fordybe sig i de 40 dage op til påske. I den sammenhæng bliver askeonsdag pludselig aktuel igen, som en indledning til fasteperioden.

I dag kan fasten kan let komme til at minde om slankekur og fitnessstræning. Dette er dog helt i modstrid med den ånd, der bør præge den kristne faste, som er kærlighedens og tilgivelsens ånd. Guds stemme fordømmer ikke, men opmuntrer. Gud interesserer sig formentlig ikke for, hvad et menneske spiser eller drikker. Pointen i den kristne faste er ikke, at noget hverken er påbudt eller forbudt.

Den svenske biskop Martin Modéus skriver, at fasten handler om "selvransagelse" (Modéus 2009, 108), hvor man tænker på sit forhold til verden, kirken og sig selv. Og det er i god overensstemmelse med den tanke, som ved siden af kritikken af gerningsretfærdighed også rummes inden for luthersk teologi: Troen må have betydning for den måde, den enkelte lever sit liv på. Guds kærlighed og tilgivelse fristætter mennesket, så det kan gøre gode gerninger for medmenneskets skyld. Modéus beskrivelse af fasten som selvransagelse harmonerer for mig at se, med Luthers tanke om, at bøn kan hjælpe mennesket til selvransagelse. Luther mener, at gennem bønner bliver et kristent menneske klar over, hvad det vil sige at blive belært af Gud om, hvor han/hun ikke har

---

¹ For mere information om Center for Kristen Spiritualitet se www.centerforkristenspiritualitet.dk

² I folkekirken er fastelavn indledningen til fastetiden. Men ifølge traditionen er det askeonsdag, som er indledning til fastetiden. Askeonsdag er onsdag efter fastelavn i den stille uge, som begynder med blå mandag og hvide tirsdag. Blå mandag har fået tilnavnet efter det blå eller violette klæde, som i den romersk-katolske kirke blev lagt over alteret. Hvide tirsdag har fået tilnavnet efter det hvide brød, fastelavnsboller, som blev spist på dagen. Traditionen foreskriver, at asken, som bruges til korstegningen, kommer fra palmegrenene, der pyntede kirken palmesøndag det forudgående år. Grenene bliver brændt og blandet med olie til en pasta. De ord, som i den katolske kirke ledsager asketegningen er: "Menneske, husk på du er støv og til støvet skal du vende tilbage", som refererer til 1 Mos 3,19, hvor Gud sender Adam og Eva ud af Edens have, efter at de har forbrudt sig imod hans forbud ved at spise af kundskabens træ. Aske er ligesom støv symbol på menneskets endelighed.

³ Efter luthersk forbillede er askeonsdag ikke nævnt i den ældste danske evangelisk-lutherske Alterbog, *Hans Tausens postil* fra 1539 (Villadsen 2010, 25), ligesom askeonsdag heller ikke forekommer i den nuværende alterbog fra 1992.

levet op til Guds fordring. I fasten er det vigtige ikke, hvad man giver afkald på, men derimod hvad man vælger at have fokus på.

I Matt 6,16-18, som er en af læsningerne til askeonsdag, står der, at den der faster, ikke skal gøre det, således at det er synligt. På den ene side er det naturligt at faste, på den anden side skal det ikke ses af andre, at man gør det. For så bliver man let til en hykler, der gør sig til af egen fromhed. Man skal ikke faste for at tage sig særligt troende eller interessant ud. Derfor er det også god skik at spise, hvad der bliver serveret, når man er i byen, selvom det er faste. Eller diskret undgå det, man faster fra. For pointen i fastetiden er ikke forsagelsen i sig selv, men at man lægger sit liv frem for Gud.

Et askekors tegnet i panden

I askeonsdagsgudstjenesten er det at få tegnet et kors med aske i panden det centrale. Askekorset giver deltagerne mulighed for at mærke helt konkret og fysisk, at nu går de fra én tilstand til en anden. Fra almindelig tid til fastetid, hvad det så end må indebære af fravalg for den enkelte. Asketegningen skal minde menigheden om menneskets dødelighed og om dødens samhørighed med synden. Samtidig sker der med korstegningen en markering af, at menighedens medlemmer er omfattet af opstandelsens virkelighed. I dåben bliver man tegnet med korset for ansigt og bryst som et vidnesbyrd om, at man har både liv, død og opstandelse tilfælles med den korsfæstede Kristus. Når man ikke bare tegner menigheden med aske, men også med kors, så er det fordi opstandelseshåbet er det, der bærer igennem fastens ørkenetid - igennem alt det mørke, den enkelte måtte tumle.

Askeonsdagsgudstjenesten markerer indgangen til en tid, hvis tema er bod. Det er ikke sikkert, at ordet bod umiddelbart siger mennesker i vor tid ret meget. Der er ingen tvivl om, at mennesker i dag bærer på byrder af skyld og skam, som man længes efter at blive befriet fra. Men at kirke og kristendom kan være en vej til befrielse er gledet ud af manges bevidsthed. Mange har en længsel efter mening med livet og efter mere nærvær og ro, end den travle hverdag normalt indeholder. Bodens elementer af eftertanke, selvansagelse og anger kan være netop de komponenter, man har brug for som hjælp til at finde nyt livsmod og fodfæste. Fastetiden kan ses som kirkens hjælp til den enkelte til at etablere et eftertænksomhedsrum. Tilsigelsen af syndernes forladelse og forkyndelsen af Guds forsonende kærlighed er tydelig i askeonsdagsgudstjenesten, og går som en understrøm igennem fastetiden.⁴

Skal vi ikke også holde en askeonsdagsgudstjeneste?

Mit første bekendtskab med gudstjeneste på askeonsdag ligger cirka 15 år tilbage, hvor en mand fra den menighed, jeg var præst for, havde været til askeonsdagsgudstjeneste i Sverige og fortalte om sin oplevelse. Han fortalte, at han efter gudstjenesten, hvor han havde fået tegnet askekorset i panden, var gået på indkøb i et supermarked. I supermarkedet mødte han en anden mand med kors i panden, de havde kigget en ekstra gang på hinanden og smilet. De havde formentlig været til samme gudstjeneste og havde en oplevelse af et åndeligt fællesskab henover køledisken. "Kunne vi ikke også holde sådan en gudstjeneste i vores kirke?", spurgte manden.

Dette ønske om en markering af fastetidens begyndelse i menighedens fællesskab forekom mig at spille sammen med den interesse for faste, som er dukket op hos mange mennesker også i folkekirken i de seneste år. Flere mennesker bruger bevidst fastetiden på at give afkald på noget, som ellers plejer at være væsentligt i deres liv (det være sig rødvin, kaffe, slik, tv, Facebook eller andet). Afkaldet tjener blandt andet til at få mere fokus på de nære relationer på forholdet til Gud og sit medmenneske. Jeg ved ikke, om dette er den rigtige rækkefølge, men jeg tror ikke, at

---

⁴ Man kan overveje, om ikke nadveren bør være med i en askeonsdagsgudstjeneste.

gudsforholdet altid er hovedårsagen til, at man holder faste. Desto vigtigere er det, at kirken kommer på banen og fortæller om en faste, som går dybere, end den sekulære faste.

En fasteperiode – og især af 40-dages varighed – bliver nemt til et uoverstigeligt og ensomt projekt, hvis ikke det forankres i et fællesskab. For nogle år siden besluttede vi i bestyrelsen for Center for Kristen Spiritualitet dels at holde fasteindledning askeonsdag og dels at udarbejde et materiale med forslag til 40 dages meditationer over de sidste kapitler af *Markusevangeliet*. Vi valgte *Markusevangeliets* lidelsesberetning, fordi det havde en passende længde til at vi kunne inddele det med ganske få vers til hver dag.⁵ Tanken har været, at selvom man kun mødtes ved fastens begyndelse, ville den enkelte ved at bruge materialet ikke være alene om fasten. Man ville være en del af et større fællesskab af mennesker med samme fokus på fordybelse. Flere har meldt tilbage, at de bruger materialet og har været glade for det.

Et andet motiv til at holde askeonsdagsgudstjeneste har været et ønske om at opstille et alternativ til den sekulære faste, hvis fokus er rent kropsligt, hvilket let bliver præstationspræget og uden et åndeligt sigte. Det er ukendt – og overraskende – for ganske mange, at der i den kristne tradition findes fastetider, som nok har med det kropslige at gøre, men som samtidig har en stærk åndelig dimension.⁶ Det vækker nysgerrighed hos mange mennesker, men fanger sandsynligvis først og fremmest dem, der i forvejen er kirkeligt aktive. At have fokus på at gøre bod er måske fremmed for moderne mennesker i kristen forstand, men ikke i forhold til kropslige udskjelser. At *synde* betyder for det moderne menneske ofte at spise noget, der ikke er sundt for kroppen. Det er ikke usædvanligt at høre folk sige noget i retning af, at “fordi jeg syndede i går (underforstået: ved at spise det og det), spiser jeg ikke ret meget i dag”. At gøre bod for sin synd i forhold til Gud lyder for de fleste i bedste fald middelalderligt, i værste fald som mørke og livsfjendske erfaringer med religiøsitet i barndommen. Derfor er der behov for at udlægge, hvad synd betyder. Det gælder både generelt i kirken og specielt i forbindelse med askeonsdagsgudstjenesten. Ikke nødvendigvis gennem dogmatiske udredninger, det kan også være ved at lægge op til den enkeltes egen refleksion over, i hvilke situationer man har svigtet et andet menneske, fællesskabet eller dybest set Gud.

Askeonsdagsgudstjeneste som modkultur

Ritualers formål er “at svare på noget, som er sket” (Modéus 2007, 38). Dette er særlig tydeligt, når et barn er født til verden, når to mennesker beslutter at holde sammen i livet, når et menneske dør. Her forandrer en begivenhed meget for de involverede parter, deres familie og venner, og kirkens ritualer hjælper mennesker med at finde sig tilrette i den nye situation. Men også andre overgange i livet kan ritualer hjælpe til at give tydning og betydning. Som fx at gå ind i en periode af fordybelse, sådan som det sker askeonsdag, hvor man tager alvorligt, at man har brug for en form for “time out” til fokus på synd, skyld, skam, længsel eller død og være i dialog med Gud.

En af deltagerne i askeonsdagsgudstjenesten i Dalum klosterkirke sagde efter gudstjenesten, at “budskabet “husk at du skal dø” ikke i sig selv er opmuntrende. Men at det naturligvis er afgørende, hvad vi bruger budskabet til”. Han siger videre: “Jeg vil gerne pege på, at vores kristne kirke er det sted, hvor disse overvejelser (om døden) bliver behandlet på en ordentlig måde. Alle andre steder får vi at vide, at vi kan købe evig ungdom fx i form af cremer, som vi kan smøre i ansigtet, så vi aldrig får rynker.”

Den kristne faste indeholder en modsigelse af den jagt på udødelighed og evig ungdom, som hersker i perfektionskulturen. Det er enormt anstrengende og opslidende altid at skulle være perfekt, og det er en befrielse at møde et miljø, hvor man ikke forventes at være det. Samtidig med at man her kan møde refleksioner over, hvad det kan have af betydning for et

⁵ Dette materiale kan sammen med to musikfiler, kyrie og fadervor, indspillet til lejligheden, downloades gratis fra hjemmesiden.

⁶ Endnu mere ukendt er formentlig den 6 ugers julefaste op til jul, eller at fredag førhen var fast fastedag i mange hjem.

menneske at være tilgivet, accepteret og dødelig. At det fx betyder en bestandig forventning om, at man gør sit bedste, selvom man også ofte kommer til kort.

En anden deltager peger på det gode i, at kirken markerer årets gang. I det allertidligste forår var forrådene førhen ved at være spist op, og derfor var nøjsomhed en nødvendighed. Det er godt at blive mindet om, at det daglige brød ikke er en selvfølge, selvom det kan forekomme sådan. Det er godt, at der bliver lagt vægt på, at der er forskel på tid. At det bliver markeret, som der står i *Prædikerens Bog* kapitel 3, at der er en tid for alting.

Askeonsdagsgudstjenesten åbner ind til en tid, som er til eftertanke og forberedelse til kirkens store glædesfest, påsken. Øget fokus på fastetiden kan måske også skabe et øget fokus på påskens religiøse indhold. Det fortæller en tredje deltager i hvert fald. Hun har siden den første askeonsdagsgudstjeneste tænkt mere over betydningen af de enkelte dage i påsken, over asken, olien, palmegrenene. Over at være lidt mere nærværende i fastetiden og på den måde forberede sig til højtiden.

Liturgien

Til morgensangen i Maribo Domkirke har liturgien askeonsdag været ganske kort, således som morgensangen altid er det, og består af:

Præludium

Salme

Læsning

Refleksion

Korstejnelse

Salme

Bøn

Fælles fadervor

Velsignelse

Postludium

Salmerne har været valgt med fokus på bøn, længsel efter Gud og gudsnærvær (fx *Vi rækker vore hænder frem* (DDS 367), *O Gud, hør vor bøn* (DDS 419), DDS 410 *Som tørstige hjort monne skrige* (DDS 410)), ansvaret for verden (fx *Menneske, din egen magt* (DDS 370)) og fokus på Jesus, som den der går med igennem mørke, lidelse og død for at frelse verden (fx *Jeg kender dit ansigt på korset* (100 Salmer 827), *Herre, du vandrer forsoningens vej* (DDS 613)).

I Maribo Domkirke står præsten til morgensangen altid på gulvet øverst i midterskibet ved siden af klaver og kirkens lille orgel, så tæt på menigheden som muligt. Menigheden inviteres til at sidde på stolene i koret, så man sidder samlet. Et bord med en hvid serviet, et lys og en skål med aske-olie-blanding er sat i midten, således at alle let kan komme til at gå op og blive korstegnet. Bønnen er enkel, fx inspireret af Modéus' bog *Kyrkans Förbön* (2009), hvor der er inspiration til (kirke)bøn gennem hele kirkeåret:

Gud, vi beder dig,
vær med os igennem fastetiden,
som begynder nu.
Led os dybere ind i os selv
og nærmere dig.
Giv os mod til at ændre, hvad der trænger til at forandres i vores liv.
Hjælp os til at se den vej, du vil at vi skal gå.

Vi ber om tillid til, at din forsonende kærlighed altid omgiver os.
Askens og korsets mærke på vores pande er tegn på, at du er med os i liv og død,
det takker vi for og vi håber,
at det vil give os kræfter og lyst til at være andre til gavn.
I dine hænder overgiver vi vort liv med alt, hvad vi har og er, i Jesu navn.
(Modéus 2009, 110-11).

Eller den kan lyde som følger i en oversættelse fra svensk:

Gud, led os ind i den rette faste.
Lad vore liv være præget af solidaritet og generøsitet.
Hjælp os at finde dig i det uglamurøse, i det som ingenting er,
i mørket,
i overgivelsen,
i lidelsen og døden.
Lad vor faste føre til nytænkning om vores egen livsstil,
så vi deler med dem, der ingenting har.
Vi beder om at askekorsets tegn på vores pande må føre os til større livsfylde
(*Bönboken* 2003, 84 nr. 168).

De ord, som traditionelt ledsager asketegningen, er: "Menneske! Af støv er du kommet, og til støvet skal du vende tilbage!". Vi har forsøgt os med andre ord, men er vendt tilbage til disse gamle og prøvede. Til den katolske messe askeonsdag hører følgende tekster: Joel 2,12-18; Sl 51; 2 Kor 5,20-6,2; Matt 6,1-6 og 16-18. Det er gode tekster at inddrage, men de må udlægges for at kunne forstås i sammenhængen. Hos Joel og i Salme 51 møder vi det sønderknuste menneske, som råber til Gud om at få et rent hjerte. Det er en tilstand og en længsel, som mennesker i dag også kender, men ordene om medfødt synd kan være en anstødssten.

Karmelitermunken Wilfrid Stinissen anviser en vej at gå i forkyndelsen. Han viser hen til Johannes af Korset, hvis forståelse af at målet for vores liv er sammenfattet i det første bud om at elske Gud af hele sit hjerte og alle sine kræfter. Stinissen skriver: "En sådan kærlighed indebærer, at du under alle omstændigheder konsekvent vælger Gud og dermed også fravælger alt det, som ikke er Gud" (Stinissen 1994, 147). Stinissen beskriver askese som træning. Den positive træning, der handler om aktivt at vælge og ville Gud.

Advarslen hos evangelisten Matthæus om ikke at stille sig an, hverken når man beder eller når man faster, er evigt aktuelle. Det kan være fristende at fortælle om, at man faster, hvis man fx er inviteret til middag, men det skal man netop ikke, det skal ikke være noget, man gør sig interessant med.

Gudstjenesten på Dalum kloster er Taizé-inspireret. Den er kendetegnet ved, at musikken udelukkende kommer fra guitar. Engageret i Center for Kristen Spiritualitet er en guitarist, der er konservatorieuddannet musiker og musikpædagog. Hun har specialiseret sig i musik, der kalder på stilhed, ro og fordybelse, herunder Taizé-traditionen. Som altid ved disse andagter på Dalum kloster er tanken, at musikken er den røde tråd, der kæder andagtens forskellige elementer sammen. Guitaristen siger herom:

I vores sammenhæng bruger jeg akustisk, klassisk guitar. Min stil ligger et sted mellem den klassiske og folkemusikken (som har sin egen historik i kirkens musik) – og jeg har fokus på enkelhed. Jeg tror, at denne "tone" giver et andet fokus på teksterne. De fleste steder, hvor

guitaren bliver brugt ved andagter, bliver den brugt “rytmisk” og fremkalder dermed et andet udtryk. Det er herligt at synge til orgelbrus og lade sig beruse af lyd, gode kirkesangere, en fremragende organist, så tonerne og sangen kan boble, men man kan også opleve, at ‘ordets’ mening og betydning bliver sekundær og bliver ‘overdøvet’ af orgelklang, lyd og stemmekraft. I vores sammenhæng vægter jeg fællesskabet i en mere stille, fordybende sang, så man kan høre sig selv og hinanden og opleve, at man – er sammen i sangen. At alle oplever, at de er med til i et fællesskab at bære sangen/ordet/bønnen fra hjertet til himlen. Sangen er en tonestige fra hjertet til himlen.⁷

Fællessangene er i øvrigt sat ned i et toneleje, hvor flere forhåbentlig kan synge med. Det skal være behageligt at synge, ikke mindst til denne slags gudstjenester – det fremkalder lysten til at deltage i fællessang. Præ- og postludium omkranser andagten. Valget af musikstykkerne, der oftest bæres af solosang og guitar, belyser teksterne og giver dermed en yderligere dimension til det talte ord. Kyrie og fadervor bliver sunget⁸ og dermed introduceret for dem, der efterfølgende ønsker at anvende fastematerialet i tiden op til påske. Bønnen synges to gange, første gang solo og anden gang synges unisont. Det virker ganske stærkt anden gang, når alle istemmer den fælles bøn i sang.⁹ Liturgien ser ud som følger:

Præludium

Salme: *Herre Jesus, vi er her* (DDS 417)

Læsninger

Refleksion

Bøn

Solo (Kyrie)

Stilhed

Taizé-salme: *O Gud, hør vor bøn* (DDS 119)

Salme: *Skriv dig, Jesus, på mit hjerte* (DDS 208)

Korstejnelse (Herunder synges Taizé-salme: *I mørket går vi*)

Sunget fadervor

Velsignelse

Taizé-salme: *Lovpris Gud, min sjæl*

Postludium

Kirkerummet er lille, der er plads til cirka 80 mennesker. En rude af malet glas i koret viser Jesus som den gode hyrde ved et vandløb. Den tørstende hjort er også med, den drikker af kilden. Ruden giver et tydeligt fokus, som passer godt til dagen. Der har typisk været omkring 30-40 deltagere de foreløbig 6 gange, vi har holdt askeonsdagsgudstjeneste. Vi har været to præster om tjenesten, stående på gulvet foran menigheden. Begge tegner askekors på menigheden – til sidst på hinanden. Der er stor nærhed i rummet. Forskellen imellem den store domkirke og den lille klosterkirke er, at man som liturg i den lille kirke skal være særlig varsom med at værne om menighedens grænse, så man ikke kommer for nær på en ubehagelig måde. Det ved man selvfølgelig aldrig, om man alligevel gør, men det er vigtigt at være opmærksom på det. Det er følsomme emner, man bringer

⁷ Sagt af musiker Mette Flensted, Odense.

⁸ Melodier af Mette Flensted. Findes på www.centerforkristenspiritualitet.dk

⁹ At en bøn virker stærkere, når den synges, har Luther også beskrevet. Han var af den overbevisning, at når man synger en bøn, så beder man dobbelt.

op askeonsdag – skyld, tilgivelse, død/forgængelighed, omvendelse, ændring af livsvaner – og man fornemmer, at deltagerne berøres. Der er tilbud om et fælles måltid efter gudstjenesten. Det består af suppe, brød og et enkelt glas vin. Samtalen styres på et tidspunkt, så vi kommer til at tale om, hvordan hver enkelt ønsker at tydeliggøre for sig selv i hverdagen, at det nu er fastetid.

Askeonsdagsgudstjenestens menighed

Til morgensangen i Maribo Domkirke kommer der en ret fast gruppe af mennesker som er 50 plus, mange er pensionerede. Men derudover er der ofte en konfirmandklasse på besøg med deres præst eller en skoleklasse med lærer. Nogle af deltagerne er butiksansatte, som kan nå kirken, inden de skal åbne forretningen. Der kommer ofte turister. En del af deltagerne er faste kirkegængere, for andre er onsdagens morgensang deres ugentlige gudstjeneste. Når askeonsdagsgudstjenesten ligger i en uge, hvor der er ferie i skolen, er der ofte børnebørn med, som er på besøg hos bedsteforældre. Det interessante er, at børn i gudstjenesten fungerer som 'isbrydere' for menigheden i forhold til at gå op og få tegnet askekors. Børnene synes, det er spændende, at der sker noget, hvor kroppen er med. De opfatter det som en leg. Børns tilstedeværelse i gudstjenesten udvirker, som Modéus siger, *antistruktur*, det vil sige de bløder den stive struktur op og hjælper de voksne til at slappe af (Modéus 2007, 280). Det er en god idé at arbejde på at få børn med til askeonsdagsgudstjenesten, og det er vigtigt, at man (gerne inden gudstjenesten) fortæller dem, hvad der skal ske og invitere dem til at deltage. Man kan overveje, om det var en idé at inddrage børn i gudstjenesten ved fx at lade dem (eventuelt konfirmanderne) være med til at forberede den, brænde palmegrene og blande med olie, stille frem i kirken. Det kunne til og med give dem en forståelse af den dybere betydning af fastelavnsfesten, som de fleste har haft en oplevelse af.

På Dalum kloster er gudstjenesten lagt sent om eftermiddagen, og her er målgruppen mindre sammensat. Center for Kristen Spiritualitet henvender sig til mennesker, som gerne vil have mere åndelig praksis i hverdagen, end de oplever at kunne få hjælp til i sognekirken. En af centerets kerneopgaver er at tilbyde en åndelig forberedelse til de tre store kristne højtider, jul, påske og pinse. Det er oftest både kvinder og mænd på 40 plus, som kommer på klosteret, og som nyder den særlige stemning, som er på stedet, hvor der stadig lever en håndfuld søstre og omkring 25 pensionærer. De mennesker, der kommer, er ikke uvante med kristen praksis som bøn og meditativ fordybelse. Det er mennesker, der søger et sted og et fællesskab, hvor der er mulighed for at kunne samtale åbent og fordomsfrit om tro og trospraksis og mødes på tværs af forskelligheder, også med personer fra andre menigheder og kirkesamfund.

Hvad kan askeonsdag teologisk og liturgisk?

Jeg tror, at der er én hovedårsag til, at man i disse år flere steder i folkekirken genoptager askeonsdagsgudstjenesten som indledning til påskefasten. Nemlig at mennesker får mere brug for faste holdepunkter i en tilværelse, hvor meget flyder og man kan få alt på alle tidspunkter af døgnet. Det giver mening med en fastetid hvor der er fokus på fordybelse og selvransagelse. Det giver endnu mere mening, at sådan en tid ikke er et ensomt projekt, men at man ved, at man er sammen med andre igennem de 40 dage, fasten varer. Det giver også mening, at der er et stærkt ritual forbundet med askeonsdag. Tegningen med askekors opleves ikke som en banalitet eller som noget, der lige så godt kunne undværes. Der er stor kraft i korsets mærke og at man konkret mærker korset blive tegnet med et tryk på huden og bagefter kan se det i et stykke tid, gør det kun endnu stærkere. Askeonsdag er en *åbningsceremoni*, og at en sådan er vigtig, kender vi mange eksempler på fra andre grene af menneskelivet. Hvad ville de olympiske lege være uden en stor åbningsfejring? Eller hvorfor er det så vigtigt, at det røde bånd bliver klippet, når et museum eller et andet stort bygningsværk er færdigt? Det handler om at markere, at nu begynder noget nyt, nu sætter en

ændring ind, større eller mindre, og gudstjenesten tilbyder en eller flere forklaringer på, hvad det nye kan indebære for den, der deltager.

Askeonsdag åbner ind til en lang tunnel af, om ikke mørke, så alligevel en alvorligere tone i dagene, en eftertænksomhed.¹⁰ Det ganske særlige ved kristendommen er, at der midt i mørket og døden er tændt lys. Det lys er Kristus, der besejrer mørket og døden. Håbet, tilgivelsen, opstandelsen ligger altid latent i den kristne forkyndelse. Derfor går det an at se synd, død, skyld og skam i øjnene, fordi vi har lov at stole på, at Gud skaber nyt liv af død og aske. Netop opstandelsestroen og – håbet gør, at vi kan vove at se vores eget liv i øjnene og konfrontere os selv med det udfordrende spørgsmål, om der skal forandring til, om det er den rigtige måde, jeg lever mit liv på. Det er sårbart at se åbent og ærligt på eget liv, rense ud og forandre. Det skal man ikke gøre alene, der må følgeskab til. Derfor er det ikke bare godt, men nødvendigt at være sammen med andre i en menighed om at gå ind i fastetiden og sammen at holde fast ved troen på, at Guds kærligheds Ånd er med på vejen.

Litteratur

Modéus, Martin 2004: *Bönboken*. Stockholm: Verbum.

Modéus, Martin 2007: *Menneskelig gudstjeneste*. København: Alfa.

Modéus, Martin 2009: *Kyrkans förbön*. Stockholm: Verbum.

Luther, Martin 2008: *At bede enkelt*. Hillerød: LogosMedia (Luthers originaltekst findes i WA 38, 358-75).

Stinissen, Wilfrid 1994: *Natten er mit lys*. København: Niels Steensens Forlag.

Holger Villadsen 2010: *Særtryk af kirkehistoriske samlinger 2010*. Syddansk Universitetsforlag.

---

¹⁰ Wilfrid Stinissen beskriver med afsæt i Johannes af Korset, hvordan det, han kalder for den dunkle nat, er en uundgåelig etape på vejen til Gud. Enhver som tager sin tro alvorligt, må igennem natten (Stinissen 1994).